

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1939

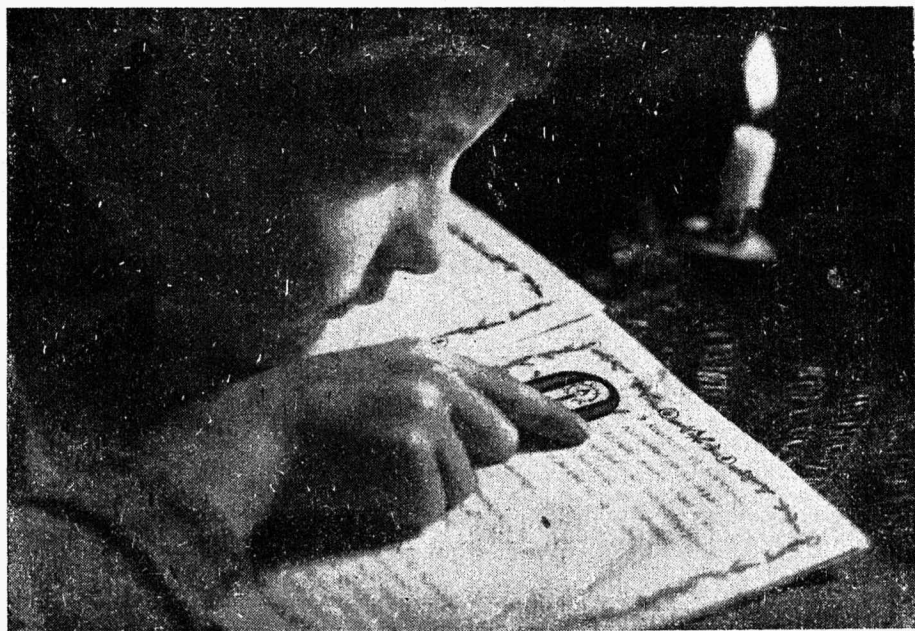
VII aasfakäik

Toimetaja mag. agr. E. VINT. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 6, pk. 54, tel. 484-15.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 12

Detsember

Aeg astub kiirelt edasi. . .

Aeg astub. Mõnikord sammub ta tasakesi, nõnda et seda ei märkagi. Siis ütleme, et aeg on tähelepanematult kadunud, vahest ka jälgi järele jätmata. Üks aasta siis ei muuda olukorda. Alles pikemate ajavahemike järele näeme aja märke: lapsed on noorukiteks, noored täisealisteks ja viimased kulupeadeks muutunud.

Teinekord astub aeg raskeid samme. Kui ta möödunud on, kõnelevad aja jäljed veel sadasid ja tuhandeid aastaid möödunud sündmustest.

Meie oleme oma kodumaal küll häid ja halbu aegu näinud. Rasked ajad ei ole igakord halvad. Meie keskealised inimesed on suuri raskest kannud Eesti rahva vabastamise aastatel paarikümne aasta eest, samuti nagu vanemadki naised ja mehed. Nad olid õnnelikud, et nad võisid kaasa elada ja ühes võidelda suurel ajal, mil Eesti maa ja rahvas vabastati võõrast ikkest. Meie oma riik on selle hea aja tunnistajaks.

Järgnes kaks aastakümnet armu aega, mil võisime rahulikult oma elu arendada ja kodu korraldada, et selles hea elada oleks. Kuid ei ole kerge ise oma peremees olla, iga päev toob uut hoolt ja muret. Pärast tehtud tööd on siiski rõõmus tunne, et sel oli kordaminekut.

Nüüd on jälle ajad muutunud üle öö, nagu öeldakse. Kosutav rahu-aeg on möödunud, sõjavanker veereb, piirid liiguvad, riigid kaovad, vabadus langeb varemteks. Meiegi läheduses näeme ja kuuleme aja raskeid samme, mis täidavad südameid umbusuga tuleviku vastu.

Meie kodumaalt lahkus kiire ajaga saksa vähemusrahvus, kelle esi-vanemad sajandite eest siia tulnud maavallutajatena ja meie esiisade orjastajaina. Alles Eesti iseseisvuse ajal saime nendega väliseltki ühesugustes tingimustes elada ja võisime tähele panna, et suudame nendega sammu pidada, neist ettegi jõuda. Aeg on meid õpetanud. Aga nende aeg on otsa saanud. Ta on nagu ränga kivi meie rahva rinnalt ära veeretanud ja meie püüame unustada oma musta minevikku, mis möödus nende ikke all. Nüüd on ajaratas ringi läbi sõitnud.

Sõjaleegi süttimine läänes tõi tagasi meie idanaabri väed meie põhja-lääne randadele — meie ja tema julgeoleku kaitseks. Aeg parandab haavad ja muudab vastased sõpradeks. Eesti suhtub kõigisse sõbralikult, et kelleski ei süttiks tema vastu vaenu ja et keegi ei rööviks tema kalimat vara — vabadust.

Uurime aja märke ja oleme valvel, et meie võitude vilja aeg ei riisuks. Aeg viib isad mulda, aga oma töövilja tahavad nad tervelt lastele pärandada, sest ei ole hea, kui laste leib võetakse ja koerte ette heidetakse . . .

Kuigi vahest lootused kustumas, siis ei tule meelt heita: aeg annab arutust!

Aja-vanker veereb võimsalt.

Soome talupojakultuur.

Dr. Kustaa Vilku na.

Soome talurahvas on alati aktiivsem ja ühtlasi suurem osa oma rahvast olnud. Ta ei ole kunagi orjapõlves elanud. Suuremad mõisad, mis kuulusid muudele seisustele, asusid maa lõuna ja lõuna-lääne osas. Peale mõne mõisarikkama maanurga oli 17. ja 18. sajandil juba suurem osa haritavast maast iseseisvate talupoegade omanduses. Nende ühiskondlik ja poliitiline kaal selgub juba sellestki, et keskajast kuni tänini ametliku kohtuniku kõrval kohtumõistmisest osa võtab talupoegadest kujundatud nõukogu, mille kaal on suurem kohtuniku omast. Keskajal, kui Soome oli Rootsi valitsuse all, võtsid talupojad osa kroonivalimisest ja olid eriseisusena riigipäeval oma asemikkude kaudu esindatud. Sellest selgub, et riigivõimu kandjad — talupojad ja valitsus ehk kuningas — Rootsi ülemvalitsuse all ja eriti keskaja lõpupoolel üksteisega tihedas liidus võimule püüdvä aadlikklassi vastu seisid. See selgitab meile, miks Soome talupojakultuur oli õieti kogu maa kultuur, eriti selle Soome keelt kõnelevas osas.

Vaba talupoja iseseisev asend on rahvapärasele kultuurile oma pitsati vajanud. Vanad elumajad on ruumikad ja tihti väga kaunid. Tubade seinu ehivad värvirikkad seinavaibad. Meeste puunikerduse kunst tuleb näiteks hobuseriistade kaunistamisel ilmsiks. Rangisid ehivad ilusad lõikekirjad, samuti ka naiste tööriistu (rehasid, vokkisid, pesukünasid), kuna neid peigmees pruunile kinkis oma osavuse tõestamiseks. Rahvariided, mis Soomes osalt õige värvirikkad, kajastavad siin samuti, nagu teistegi rahvaste juures, omaaegsete kõrgemate kihtide riidemoodisid.

Külade kujundamisel on teatav kord maksmas olnud. Tähelepanemise väärt on ühiskasutamisele kuuluvate niitude, metsade ja järvede rohkus. Ühiselt on ehitatud vesiveskeid, kirikuvenesid, suuri loomuse-nootasid. Endistel aegadel on ka tööhühisus olnud, kes saagi osaliste vahel ühtlaselt ära jaotasid. Need taluraha endise aja ühisettevõtted kajastavad selgesti nüüdses moodsas ühistegevuses, mis on levinenud pea kõigile talupoja tööaladele.

Soomlaste rahvuslik iseteadvus ärkas suurelt osalt tema vanade, rikkalikku vaimsete traditsioonide elustamise varal. Soome rahvas on juba paganuse ajal kangelaste lugusid lauldesse põiminud, muinaslugusid jutustanud, mõistatusi lahendanud ja elutarkust kõnekäändudesse valanud. Juba 16. ja 17. sajandil võitsid need teadlaste tähelepanu, aga H. G. Porthan hakkas neid 18. sajandi lõpul teaduslikult uurima. 19. sajandi algul hakkasid mõned mehed rahva vaimuvara koguma. Tähtsam neist oli Elias Lönnrot, kes oma kogude põhjal 1835. aastal avaldas Soome suure rahvuseepose „Kalevala”. Sellel suurteosel on suur tähtsus Soome keele arendamisel ja Soome rahvustunde äratamisel. Ta õhutas ka rahva vaimuvara kogumise jätkamisele. Ringkond, kuhu Elias Lönnrot kuulus, asutas 1831. aastal „Soome kirjandusseltsi”, millest kujunes asutus, kes tegeles soome keele arendamisega ja kogus ning hoidis alal muinasmaterjale, mis taluraha suust kirja pandi. Seltsi arhiivides on nüüd 1.200.000 numbrit vanu laule, jutte, vana-sõnu, mõistatusi, muinaslugusid ja rahvaviisisid. Tänapäev on 30 köidet kokku 24.182 tehke külge vanu laule trükiti avaldatud.

Nende kogude ja nende põhjal teostatud teaduslike uurimuste tähendus on nüüdsel ajal kultuurelu kohta eriti tähtis. Kalevala vanadus — kogutud nõialaulud, rahvaviisisid ja muud — on vaimustanud kujutavaid kunstnikke, luuletajaid, kirjanikke ja komponiste ning neid õhutanud oma rahvuslike teoseid looma, mis ei vanane aegade jooksul. Kogu rahvale on nad iseteadliku uhkuse asjaks esivanemate vaimse pärandina.

Asjade kogumine, mis talupojakultuuri alasse kuuluvad, algas 1870. aastal. Siis kogusid rahvuslikud üliõpilased kõigist maanurkadest esemeid ja seadeid, mis talumajades leidus ning esitasid neid 1876. aastal Helsingis peetud kunstkäsitöö näitusel. See näitus leidis poolehoidu. Esemete kogumist jätkati ja neist moodustati üliõpilaste rahvateaduslik muuseum, millest hiljem arenes riigi poolt ülalpeetav Soome rahvamuseum. Asjade kogumise ja uurimise töö koondati Soome muinasmälestuste seltsi kätte, mis asutati 1870. aastal. Kogu ajajärgu kestel, mil

Üks lapsuke jõuluööl maailmas käib.

Üks lapsuke südaööl maailmas käib,
Tal peokesed kinke on täis
Üks avaneb vaikselt ta sammude eel
Ja tähed tal näitavad teed.

Kes murtuna valust on väsinult maas,
Neid tõstab ta hellasti taas.
Kes eksinud, teele ta juhhib, ning soe
On käsi, mis ulatab toe.

Ta silitab raukade hõbedast juust
Ja oiged viib haigete suust.
Vaest külmanud linnukest soojendab käes
Ning orbu, kes kõigest on jäet.

Kus uinumas lapsuke hällis, seal hell
On vaade ta silmadel
Ja lihtsaimgi kambriku, kus tema käis
On sära ja armastust täis.

Kesk kahurimürinat kartmatult teed
Ta leiab kesk pimedat ööd,
Ning südameis rahule leidub siis koht
Ka sealgi, kus hädad ja oht.

Nii igavest vana, kuid kõigile uus
On lohutav sõna ta suus.
Õrn käsi viib ühte kaks valulist kätt,
Mis lahutand hüvasti-jätt.

Üks lapsuke jõuluööl maailmas käib,
Tal peokesed kinke on täis.
Torm rauged ta ette ning taltuvad veed
Ja tähed tal näitavad teed.

E. Haavaniit.

Soome oli Vene valitsuse all, oli rahvakultuuri alalhoidmine ja arendamine tegevus, mis elus hoidis Soome rahvuslikku vaimu.

Peale rahvusmuuseumi Helsingis on Soomes kuni 60 provintsimuuseumi, kus ajal hoitakse talupoja kultuuri esitavad esemed ja isegi terved majad. Nende varade hulgas on eriti silmapaistvad seinavaibad. Tekstiilkunstnikud on uuemal ajal koostanud palju mustreid vanadel eeskujudel, kuna tuhandetes Soome taludes nüüd vaipu kootakse oma kodude kaunistamiseks. Ka vanad mööblid, kirsitud ja anumad on Soome kodukäsitöö ja rahvaülikoolides jälle ellu äratatud.

Vana talupojakultuuri ja uueaja otstarbekohase loomingu koostööst sünnib iga päevaga uusi tooteid, mis talurahvast tihedamini ühendab koduga, hoolimata selle elavamatel kokkupuutest laia maailmaga.

Maanoorteriringide töö Soomes.

Aatos Tavailla.

Kuidas see algas. Kindral Mannerheim külastas 1925. aastal Pariisis Rahvastevahelist Kasvatusasutust (International Education Board). Ta saavutas seal, et juba 1926. aastal Ameerika eeskujul organiseeritud ja Rahvastevahelise Kasvatusasutuse poolt finantseeritud ning juhitud maanoorte ringide tegevust ka Soomes võidi alustada. Selle ülesandeks on maanoorte kutseline harimine, kasvatamine ja nõu-
anne tööalal, mida Ameerikas kutsutakse 4—4-klubitööks, Järgmisel, 1927. a. oli maanoorte ringide tegevus juba 20—30 kogukonnas juurdunud, eriti väike-
talundite poolest rikkas Ida-Soomes. Tööle oli rakendatud juba 2000 maanoort. Järgnevatel aastatel levines maanoorte liikumine üle kogu maa.

Esimestel tegevuse-aastatel ei olnud maanoorte ringide tegevuse juhtimine ja töökorraldus mitte ühtlane, kuna puudus ühtlustav keskkohkt. Mitmekesised täiskasvanute nõuandekorraldused tegelesid kõrvaltööna ka maanoorte ringide juhtimise alal. Sellepärast asutati 1928. aastal iseseisev keskkohkt — Maanoorteriringide Liit, — et selle kätte koondada maanoorte kutsealalise tegevuse üldise juhatamise, kavatsemise ja järelvalve ülesandeid. Rootsi maa-
rahvaga rannaribadel ja Ahvenamaal juhib maanoorte ringide tööd Soome-
Rootsi põllumeesteseltside liit.

Maanoorteriringide Liit kui nende ringide keskasutus arendab ringides põllutööd, kodumajandust, metsandust ja rikastab kodukultuuri maadel. Selle liidu moodustasid säärased põllumajandusliikud, ühistegelikud ja kultuurilised organisatsioonid, kelle tegevusväljaks on kas kogu maa või suureulatlik osa sellest. Liidu liikmeks võetakse vastu ka maanoorteriringide kohalikkude seltside poolt moodustatud maanoorte piirkonnaliidud.

Maanoorteriringide Liidu juhtimine on järgmiselt korraldatud. Peajuhtijaks ja otsustajaks on peakoosolek, mis koosneb Liidu asutajatest ja maanoorteriringide piirkonnaliitude esindajatest. Peakoosolek valib tegelikuks juhtijaks 17-liikmelise nõukogu, kes omalt poolt valib 7-liikmelise täidesaatva juhatuse.

Iga asutaja saadab peakoosolekule ühe esindaja ning iga maanoorteriringide piirkonnaliit saadab ühe esindaja iga alustatud tuhande maanoore kohta oma piirkonna ringide liikmete koguarvust. Liidu järjekordne peakoosolek peetakse ära igal kolmandal aastal, mil kinnitatakse töökava ja valitakse nõukogu. Peakoosolekul on igal esindajal üks hääl.

Nõukogusse kuulub peale peakoosoleku poolt valitud liikmete ka üks liige põllutöoministeeriumi määramisel. Nõukogu valib juhatuse, mille hulka kuulub ka direktor. Nõukogu esindab Liitu peakoosolekute vaheaegadel. Juhatuse korraldab ja juhib maanoorteriringide tegevust kogu maal. Nõukogu ja juhatuse volitused kestavad ühest korraliselt peakoosolekust teiseni, see on kolm aastat.

Maanoorteriringide Liidu ametnikud.

Liidul on direktor, kes ühtlasi ka Liidu sekretäriks on, ning ringidekonsulent, kes maanoorteriringide piirkonnaliitude ringide nõuandetööd korraldab ja selle täitmise järgi valvab. Edasi on Liidu teenistuses müügiala juhataja, kelle ülesandeks on korraldada liikmete toodete müüki ja arendada äritehnilist tegevust. Kodumajanduse konsulent korraldab ringide naisnoortele majapidamise, käsitöö ja keedukursusi, töövõistlusi ja näitusi. Aianduse konsulent juhatab ja korraldab viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamist. Kassapidaja ajab rahalised asjad ja koos kolme kontorimetnikuga peab arveraamatud ning toimetab muud kontoritööd.

Maanoorteriringide piirkonnaliidud

ja muud organisatsioonid. Soome laialiselt pindalal, mille ilmastikus, mullastikus ja asulate tiheduses väga suured lahkuminekud, oleks võimatu maanoorteriringide tegevust juhtida ühest keskkohast Helsingist, sellepärast on mitmele poole eripiirkondadesse asutatud maanoorteriringide piirkonnaliidud nende ringide tegevuse juhtimiseks ja selle

järele valvamiseks. Piirkonnaliitudel on oma juhatused ja nad peavad Maanoorter-
tingide Liidu toetusel ametis oma
maanoorteritingide konsulendi ringide
tööde korraldamiseks, milleks hangivad
oma piirkondadest olulisi abirahasid.
Maanoorteritingide piirkonnaliidu moodustavad vastavas piirkonnas tegutse-
vad kogukondade maanoorteritingide selt-
sid. Neis kohtades, kus puudub maa-
noorteritingide piirkonnaliit, korraldab
maanoorteritingide tegevust ja valvab
selle järele Maanoorteritingide Liidu kon-
sulent. Soomes on kuus maanoorterin-
gide piirkonnaliitu. Peale selle on kahe
põllutootse juures maanoorteritingide
organisatsioonid moodustunud, kellele
Maanoorteritingide Liit konsulendi palka-
miseks toetust annab. Kuna Liidu rin-
gidekonsulendil ka oma piirkond juhti-
da on, siis on sellega Soomes kokku 9
ringikonsulendi piirkonda. Kõik piir-
konnakonsulendid on kõrgema põlluma-
jandusteadusliku haridusega.

Maanoorteritingide selts
ja muud kohalikud asutused. Maanoor-
teritingide töö kui noorte kasvatus- ja
kutsenõuanne erineb selgesti täiskasva-
nute põllumajanduslikust ja kodumajaan-
duslikust nõuandest, siis on see ka Soo-
mes muust kutsealalisest nõuandest
eraldatud. Ringide töö korraldamiseks
asutati kohalikud — harilikult ühe ko-
gukonna piirides tegutsevad — maa-
noorteritingide seltid. Seltis seab ametis-
se ringinõuniku, muretseb abinõud ko-
halikuks ringi tegevuseks ja korraldab
kursusi, õppereise ja näitusi. Sääraseid
seltse võivad asutada eraisikud, osaihi-
sused, ühistegelikud asutused ja seltid,
kel ringi tegevuse vastu huvi on. Peale
maanoorteritingide seltside on aga Soo-
mes kohalikud Kindral Mannerheimi ni-
melised lastekaitseühingud, maanoorte-
seltid ja Martaühingud, kes maanoor-
teringe asutavad ja ringide tegevust
korraldavad. Nende ülesannete hulka
kuulub tihti ka põllumajandusliku nõu-
ande korraldamine täiskasvanuile. Ühe
maanoorteritinge korraldava selti alla
kuulub umbes 120 ringiliiget, kes on
jaotatud 7—10 ringi vahel.

Maanoorteritingide rahas-
tamine. Maanoorteritingide Liit saab
riigilt abiraha, mis 1938. aastal oli
2.760.000 Smk. Riik kulutab eelarve jär-
gi maanoorteritingide tegevuse toetami-
seks 3 milj. Smk. Peale selle saab Liit
igal aastal mõningaid annetusi. Nende

abinõudega peetakse üleval keskasutus
ja ringide üldine tegevus. Maanoorte-
ringide piirkonnaliitudele annab Liit
toetust umbes 90% piirkonnakonsulen-
di palgast ja sõidurahast. Muu osa nõu-
tavad nad ise. Ringide vahenditud nõu-
andetööd toetab Liit sel teel, et ta maa-
noorteritingide-seltsidele ja teistele koha-
likkudele asutustele ringinõuniku pal-
kamiseks toetust annab. See toetus aga
üksi ei ulatu, vaid ringide ülevalpida-
jad seltid ja asutused peavad omalt
poolt veel 60—65% nõunikkude palka-
dest ja ringitööde kuludest kohapeal
koguma.

See suur kohaliku ainelise jõu pin-
gutust aitab selgitada, miks Soomes
nii väikese riikliku toetusega maanoor-
teritingide tegevus ometi nii laialt on
levenenud. Sellega on ka seletatav, miks
see on ainult noorteliikumine, millest
täiskasvanute organisatsiooni- ja era-
konnatüüpid eemale hoitakse. Sellepärast
püütakse ka igas kogukonnas, kus maa-
noorteritingid tegutsemas, asutada ise-
seisev kohalik maanoorteritingide-selts
oma juhatus ja ringinõunikuga. Sel
aastal toetab Maanoorteritingide Liit ko-
halikke maanoorteritingide-seltse ja teisi
asutusi kokku 1.700.000 margaga, kuna
need kohalikud seltid oma tegevuspiir-
kondades ise 3.200.000 marka peavad
kokku saama. Nõnda kasutatakse maa-
noorteritingide otseste tegevuse peale 1938.
aastal 4,9 milj. Smk.

Maanoorteritingi nõunik.

Ringinõunikud, keda 1938. aastal oli
ametis 378, on tegelased, kel ainult rin-
gi töö eest tasu maksetakse. Kahjuks
on Maanoorteritingide Liidul koos koha-
likkude seltsidega korda läinud ainult
kolmandikku nõunikkudest terveks aast-
taks ametisse palgata. Umbes kakskol-
mandikku neist on ametis ainult suvel,
umbes 7 kuni 9 kuud. Nõunikkudest on
30% mehed ja 70% naised. Meesjõud
on vähemalt kaheaastase põllutöökooli
hariduse ja üheaastase talupraktikaga
isikud. Naisjõud peavad ka kaheaastase
nõuandja-kursuse ja aastase praktika
läbi teinud olema.

Ringinõunikud korraldavad ringi
jooksvat tööd; nad koguvad ringile liik-
meid, annavad neile nõu ja teevad ette-
panekuid ning kavasid, korraldavad õp-
pekäike, võistlusi ja näitusi ning kü-
lastavad igat liiget vähemalt korra kuus
töö ülevaatamise ja näpunäidete jaga-
mise otstarbel. Soomes on igal ringi-

nõunikul 110—120 ringiliiget õpetada. Need ringiliikmed jagunevad 7—10 ringi peale. Et nõunikud mitte enam liikmeid õpetada ei saa, tuleb sellest, et Soomes on maa üldiselt hõredalt asustatud. Sest Soomes elab keskmiselt 9 inimest ruutkilomeetril; pealegi on seal palju järvi, mis pärast teekond ühe liikme juurest teise juurde mõnikord väga pikk on. Nõnda võib juhtuda, et nõunik kõiki ühe ringi liikmeid külastades 150—200, mõnikord 300—400 km. peab läbi käima. Aastane teekond ringinõunikul on 1500—2000 km. Ringide liikmed sõidavad oma tee enamasti jalgrattaga läbi.

Maanoorteriringide liikmed ja nende töö. Soome keelt kõnelejaid maanoorteriringide liikmeid oli 1938. aastal 39.388. Nendest oli 15.717 ehk 39,9% poisid ja 23.671 ehk 60,1% tüdrukud. Et ringides poisse vähe ja tüdrukuid nõnda palju, tuleb küll osalt sellest, et enamik — 70% — nõunikudest on naisterahvad, ning teiseks et 16—17 aastased poisid hakkavad juba palgatöödel käima. Maanoorteriringide koguarv oli 2.908.

Soomes on eelduseks, et kõik maanoorteriringide liikmed maad harivad, mispärast ka need, kes loomakasvatuse ja käsitöö alal tegevad, oma maatükki peavad. Sellepärast kuuluvad ka kõik küla noored samasse maanoorteriringi, hoolimata sellest, et nad peale maaharimise ka loomi peavad, käsitööd teevad või metsa kasvatavad. Säärased ringide korralduse sunnib Soomes jällegi peale maa hõre asustamine. Tihti on suuremas kogukonnas ainult 10—15 maanoort, kes loomakasvatuse alal tegetsevad ja üksteisest sageli väga kaugel asuvad, 15—20, isegi 40 km.

Maanoorteriringide liikmete keskmine vanus oli 1938. aastal 14 aastat. Liikmeks ei võeta noori enne 12 aastat ja üle 20 aastase vanusega. Alla 15 aastaseid oli 1938. aastal 66%. Üheaastaseid liikmeid oli 35,5%, kaheaastaseid 24,5%, kolmeaastaseid 16,2%, neljaaastaseid 10,4% ja viie, kuue ning vanemaid liikmeid kokku 13,4%.

Ringiliikmed alustavad tegevust keeduvilja kasvatamisega ja peaaegjalikult koduseks tarvitamiseks. Kasvava vanaduse ja töövõimete hakatakse ka niisuguseid taimi kasvatama, mille saadused kuuluvad ümbertöötamisele või kan-

natavad kaugemat turustamist. Nõnda kasvatavad vanemad ringiliikmed — 15—18 aastased — oma ringipõllukes- tel parandatud kõrsvilja sortisid, suhkrupeeti, kartuleid ja lina. Müügiotstarbel kasvatatakse sagedasti sibulaid, sigureid, kurkisiid, peakapsast, tomateid ja aiamaasikaid. Kohalikkude olude kohaselt on mõnel ringiliikmel ka väikesed klaas- ja seojendusmajad. Viimasel aastatel on ringinoored hakanud seemnetest õunapuude aluseid kasvatama, et neid pärast ise väerindada. Sel teel püütakse häid ja odavaid õunapuid soetada, et ka kehvemates kodudes asutada 10—15 puuga õuna-aeda. Kogu pindala, mis ringides 1938. aastal oli aed- ja põldtaimede kasvatamiseks tarvitusel, oli 1.000 ha ümber. Keskmiselt oli igal liikmel 254 ruutm. harimisel. Sissetulekuid oli sellest maakasutamise- st kõigil ringiliikmeil kokku 15,4 miljonit Smk., väljaminekuid oli 5,2 milj. Smk., nõnda et ülejääki saadi 10,2 milj. Smk.

Taimikasvatuse kõrval tegelevad ringide liikmed ka loomakasvatusega, peaaegjalikult sigade, kanade, lammaste, vasikate ja mesilaste pidamisega. Aastal 1938. oli loomakasvatuse alal tegutsevate ringiliikmete arv 2285. Loomakasvatustõi ringiliikmetele sisse 3,9 milj. Smk., millest oli ülejääki 1,3 milj. Smk.

Elmistele tegevusaladele liitus viimastel aastatel ka ringiliikmete metsakasvatust. See ala on juba sellepärast ringitööks kohane, et ta vanematele ringipoistele küllalt mehekohast tegevust pakub. Metsakasvatust korraldatakse ja juhatatakse kohalikkude metsakultuuri komiteede ja seltside koostöös. Kohalikkude olude kohaselt ringiliikmed hoolitsevad kaheaastaste kuusetaimede eest, kuni need nelja aastastel kõlbavad istutamiseks, või nad koguvad kuuse ja männi käbisid ja külivad seemne oma väikestesse taimeaedadesse, kus siis taimi kuni istutuseani kasvatatakse. Vanemate ringiliikmete jaoks on isegi poole kuni kolme hektari suurused metsalapid kodutalu metsast eraldatud, kus nad teostavad hooldusraiet, metsaistutamist ja muid vajalikke töid metsaeriteadlase ehk ringinõuniku juhatusel. Edasi võtavad ringiliikmed osa metsakülvil, istutamise ja käbikorjamise talgudest, õppekäikudest metsadesse ja looduskaitse tööd.

Ringi liikmed ei rahuldu aga mitte sellega, et oma taimede ja loomade eest tarvilikult hoolitsevad. Vaid kõigi toimetatud tööde, saavutatud kogemuste ja tekkinud kulude ning tulude kohta tehakse märkmeid ringi käsiraamatusse, mille põhjal aasta lõpul koostatakse ettevõtte tasuvuse arvestus. Sellega juhitakse noorte ettevõtjate tähelepanu majandusliikudele asjaoludele, kuna aga jooksev töö ise nende tähelepanu loodusele ja selle nähtustele suunab.

Ringiliikmetele korraldatakse ka 1—3 päeva pikkuseid töökursusi. Neil kursustel jagatakse õpetust keetmise ja konserveerimise, õmblemise, kohendamise, paikamise, koduloomade pidamise ja saaduste turustamise kohta. Töövõistluste juures antakse ringiliikmetele õpetust õigete töövõtete üle ja äratatakse huvi töö vastu ning tõstetakse esile tööosavust ja selle tähtsust. Töövõistlusi korraldatakse juurviljade istutamise ja harvendamise, kraavide kaevamise, lehmade ja hobuste puhastamise, lüpsmise, õmblemise, keetmise ja kirvevarte valmistamise alal. Vanematele ringiliikmetele, kes üle 16 aasta vanad ja 3—5 aastat ringides tegutsenud, korraldatakse ka põllutöökoolides umbes ühe nädala pikkuseid tegelik-teoreetilisi kursusi. Nendel kursustel püütakse ka säärastratele noortele, kes muidu kutseharidust ei saa, võimalust pakkuda sellele pilku heita. Sellega äratatakse nendes huvi põllu- ja kodumajanduse küsimuste vastu ning see võib nendes isegi soovi tekitada ka ise edaspidi kutsekooli astumiseks.

Meelalahutused. Kirjeldatud nõuandekorraldus põllumajandusliikude tööde ja toimetuste alal üksi ei suudaks maanoorsoo nõudeid mitte rahuldada, sest ringiliikmete iga arvesse võttes peab tõsine töö ja meelalahutus, kasutoov tegevus ja mäng käiskäes käima. Sellepärast korraldatakse ka maanoorteringide liikmetele õppereise, ringikoosolekuid, näitusi ja pidusid. Ringi koosolekutel ja pidudel püütakse maanoortele vabatundideks vaimlist tegevust ja äratust pakkuda. Need toimetused on eriti otsitud ja tarvilikud, sest viimasel

ajal järjest hoogu võttev noorurite maalt põgenemine ja linnadesse ning tööstuskeskustesse asumine põhjendab osalt selles, et arenemise eas olev noorsugu maal küllalt vaimlist äratust ja seltskondlikku ajaviidet ei leia. Sest 15—20 aasta vanustele maanoortele, keda 42.000 hingelisest koguarvust on 20.000, ei meeldi enam laste hulgas aelemine, kuid selles vanaduses ei võeta neid ka veel mitte täiskasvanute kultuurilisesse ehk kutselistesse organisatsioonidesse vastu.

Noortetöö laiem ulatus. Maanoorteringide nõuandetööd iseloomustab see, et teoreetilised põhimõtted noortele jooksva töö juures aastate keskel selgeks tehakse ja et see toimub nende kodutalu olustikus. Selle juures korraldatakse nõuandetööd igal kuul uuesti, nõnda et vastavad õpetused ja näpunäited alati õigel ajal ja sobival juhustel antakse. Kuna maanoorte nõunikud oma tegevuses alati noorte kodusid külastavad, siis sattuvad nad ka möödapääsematult mõttevahetusse nende kodutalude pidajatega, kellele samuti nende kutsetöös tulusaid näpunäiteid jagavad. Sel teel toimub kutsenõuandetööd ka nendes maakodudes, kuhu muidu põllu- ja kodumajanduslik nõuandetöö ei ulatuks.

Maanoorteringide nõuandetegevuse läbi saavad siis nii maanoored kui ka nende vanemad juhatusi väikekohaga kandva tööala ja majandamise suuna valimise kohta. Sel teel maanoorteliikumine soetab kõrvalteenistuse võimalusi ja rahalist sissetulekut väikemajapidamistele. See loob võimalusi noorsugu maal hoida ja kui mitte rohkem, siis vähemalt selles eas, mil noorpõlv välistele halbadele mõjutustele kõige vastuvõtlikum on.

Kuigi maanoorteringide töö põhimõtteks on nooreid loovale tööle harjutada, on sellega ometi ka kultuurilise huvi äratamine ja kasvatus tihedalt seotud. Sellepärast võib väita, et maanoorteringide tegevus on nõuandetegevuse ja õpetusviisi, mille varal maanoori tehniliselt osavateks ja majanduslikult ettevõtlikkudeks kodanikkudeks kasvata- takse.

Elu, mis on üürrike, nõuab, et meie uued tulejad ei kordaks seda, mida eelkäijad on läbi teinud, vaid nad peaks jätkama eelkäijate tööd.

J. Hünerson.

Eestlaste muistsed jõulud.

Eestlastele on jõulud sama tähtsad, kui venelastele lihavõtted. Jõuluid pühitseb kristlik kogudus Jeesuse sündimise mälestuseks, kuid jõulunimelist püha tundsid meie esivanemad ammu enne, kui nende juurde jõudis kristlik õpetus. Jõulud on tuntud eestlastel ja ka teistel põhjamaade rahvastel juba paganuse ajal.

Meie päevil vajutab jõuludele erilise pitsati jõulupuud. Eestis tuntakse jõulupuud vaevalt 100 aastat. Jõulupuud kultusega tehti algust linnades, kust see levines mõisatesse ja möödunud sajandi lõpul ka taludesse.

Kuid enne jõulupuud omandasid Eestis jõulud ka oma tunnusmärgi nagu nüüd jõulupuud. See endine tunnusmärk oli heinad ja õled. Need toodi jõuludeks tuppa ja laotati põrandale. Meie esivanemate lapsed ei kujutanud omale jõule ilma põrandalolevate õlgede ja heinteta. Saartel ja kohati Põhja-Eestis on see komme püsinud tänapäevani.

Jõulupühade ettevalmistused algasid juba varakult. Kolm päeva enne jõule peavad naised mõistatama, siis saab tähniliisi tallekesi ja kirevaid vasikaid, koguni lusikad ei kao siis kuhugi. Jõululaupäeval tulevad tööriistad ajalt korralikult panipaikadesse asetada. Jäevad tööriistad laiali, siis töötab nendega vanasarvik keskööni. Kurja vältimiseks pannakse väravad kinni ja tehakse igäühele viisnurk ja kolm risti.

On juba pime, siis kaetakse põllupoolsed aknad, sest muidu kõrve-
tab öine tulevalgus põllulolevad viljad. Nüüd tuuakse aidast valge lõu-
end, kaetakse sellega suitsunud lagi, seinad kaetakse võimalikult valgete
riietega ja tuppa tuuakse noored männid, mida nurkadesse asetatakse.
Lae alla kootakse roost jõulukroon ja küünlad asetatakse lühtritesse ja
kroonile.

On ettevalmistused tehtud, algab jõuluõhtu söömaeg. Jõuluöö söö-
misel on eriline mõju inimese edaspidisele tervisele ja edule. Laual olgu
kindlasti vorstid, kui tahetakse, et seakasvatus edeneks. Sealihast an-
takse künnimehele seanina, kassile silm, seatapjale kõrv. Leiba olgu
laual haput, magushaput ja saia. Lauale asetatakse ka suur nisujahust
valmistatud leib, millele sõrmedega muljutud nina, silmad, seljal 5 joont
harjased s. o. „jõuluorikas“. „Jõuluorikast“ ei sööda, vaid see seisab
laual ja sellest jagatakse esimese püha hommikul pool loomadele ja pool
hoitakse alal karjalaskmiseni.

Jõuluööl seisku toit kogu öö laual. Selle öö rohke söömine mõjutab
hästi viljakasvu. Öeldakse, et niimitu korda jõuluööl süüakse, nii mitme-
kordne on viljasaak.

Õhtusöögi ajal läheb sulane välja ja toob õled tuppa, kuhu pärast
sööki pere heidab puhkama.

Õhtusöögi ajal läheb üks lauasistujatest salaja õue, ajab taosed (ran-
gid) tagurpidi kaela ja vaatab läbi akna. Kellel on toas ees surma nägu,
see sureb eeloleval aastal. Toa pühkmed asetatakse toa põhjapoolsesse
otsa, seistakse nendel ja kuulatakse. Koera haukumine, püssi laskmine
ja kella kõlin tähendavad pulmi, laudade kolin, saagimine — surma,
kassi näugumine — varrusid, kaevukoogu kääksumine — tulekahju. Jõulu
heintel on eriline mõju. Inimesed magavad sel ööl heintel ja õlgedel, et
magajad aasta jooksul saaksid toime vähese unega ja oleksid alati vir-
gad. Jõuluõlgedega ennustatakse tuleva aasta viljasaaki. Õlgi visatakse
jõuluõhtul vastu parsi ja vaadatakse, kuipalju kõrsi jääb parte külge.
Õlgi vastu parsi visates soovitakse, et vili kasvaks nii kõrgeks. Visa-
takse järjekorras rukki, odra, kaera, herne ja teiste viljade kasvu ennus-
tamiseks.

Jõuluöine tuli on püha tuli. Seda ei tohi lasta kustuda. See peab
põlema kogu öö. Kustub jõuluööl tuli, siis tekib eeloleval aastal selles
peres ja majas äpardusi ja õnnetusi.

Esimese püha hommikul tuleb esimesena minna karjalauta meestel,
kes viivad pool „jõuluorikast“ loomadele. Igat looma teretatakse üksi-
kult ja nimepidi. Juua antakse loomadele ainult anumatest, mitte ruhest
(mollist), sest Kristus magas sel ööl looma ruhes. Kanadele antakse söök
ühisest õlesideme sõlmest, et kanad suvel muneksid kõik ühte pessa.

Esimesel jõulupühäl ei tohi naispere minna külla. Nad peavad kod-
odus olema. Kui naised lähevad sel päeval külla, siis visatakse neid past-
laga ja aetakse rangid kaela. Küll võivad aga külla minna mehed, kes
käivad ka külas ja tallu jõudes tervitavad: „Meie jõulud saatsid teie
jõuludele palju tervisid, noortele ja vanadele, kukkedele ja kanadele,
moor moorile, vaar vaarile, igauks oma paarile“.

Kui kirikuteelt koju jõudes esimesel pühal peremees laseb oma hõbusest mööda ajada, siis on ta hobusel jõud võetud. Kirikust koju jõudes peab peremees ja tema abiline liigutama kohe atru, äkkeid ja teisi põllutööriistu, et suvine töö õnnestuks.

Esimene püha on vaikne, seevastu aga teine püha on rõõmu ja tujuküllane, mil koguvad noored ühte tallu ja algavad mitmesuguseid jõulumänge mängima.

Esivanemate jõulumänge.

Eestlaste muistsete jõulude iseloomustavaks jooneks oli mängimine. Teisel jõulupühal kogunesid noored ühte tallu, kus algassid rõõmsatujulised jõulumängud laupäeva õhtul tarre toodud õlgedel ja heintel.

Passilöömine.

Jõuluõlgedest keerutati köit, n. n. „passi”, millega üksteist löödi. Sellisest löömisest loodeti rohket lammaste sigimist ja juba vilja kannud õlekõrtest passid edendasid viljakasvu.

Hakatakse üksteist taga ajama. Kes teise ligi saab, küsib: „Kuhu lähed” — „Tallinna”, „Kas passi on”. Kui küsitav ütleb et on, siis ta pääseb, ütleb ei ole, siis peab kiiresti põgenema, et löögist pääseda.

Rõnga viskamine.

Uksepiida külge löödi suur nael. Viskaja läks toa kaugeima seina äärde ja katsus sealt visata nõõri külge seotud rõnga ukse püdal oleva naela otsa. Õnnestunud viskamise eest sai viskaja jõulumaiustusi. Läksi viskamine nurja, said maiustused pealtvaatajad ja viskaja jäi ilma.

Rebasepael.

Ohjadele või kõiele tehti sisse niisuur aas, et inimene vabalt läbi mahtus. Kaks mängijat võtsid kõie teine teisest otsast nii kinni, et sõlm ei jookseks kokku. Seda aasa hoiti nii madalal, et rebane võis sealt kápuli läbi pugeda. Mängija rebane tuli teist jalga saba asemel ülal hoides, nuusutas paela siit, sealt ja teretas:

„Tere, tere, sõbrad! Mis te siin teete?”

„Rebasepaela.”

„Kes siit peab läbi minema?”

„Sihuke kui oled sina!”

„Rebane” katsetab järsku aasast läbi hüpata. Paelahoidjad aga tõmbavad veel järsumalt sõlme kinni, nii et „rebane” jääks jalgupidi paelu. Oli „rebane” kärmas, pääses ta aasast läbi.

Raamatukogu kingiks.

Eesti Põllumeeste Keskseits valmistab kõigile maanoorteringidele meeldiva üllatuse sellega, et ta igale ringile, kes enesele 1940. aastaks tellib ajakirja „Maanoored”, annab kingiks terve raamatukogu, mis koosneb põllumajanduslikust kirjandusest ja on hinna poolest mitmekordselt suurema väärtusega, kui selle ajakirja üks aastakäik. Selle kingi osaliseks saavad need „Maanoorte” tellijad, kes tellimise puhul teatavad, missugusele maanoorteringile nad ajakirja tellivad. „Maanoorte” tellimisraha võib saata Tallinnasse posti jooksvale arvele nr. 153.

„Maanoored” talitus.

Maanoorteringide tegevusest.

Laenuraamatukogu Võrumaa noortele.

Võrumaa Maanoorte Ühendus on asutanud laenuraamatukogu, kust võivad maanoorteringid komplektidena või üksikud maanoored rakenduslikku kirjandust laenutada. Raamatukogu asutamise vajadust tingis asjaolu, et ringides sageli puuduvad paremad ja hinnalisemad teosed ning kohalikkudes avalikkudes raamatukogudes ka ei leidu kuigi palju põllumajanduslikku kirjandust.

Raamatukogu sai alguse Põllutöökojalt antud raamatutest, mida aegajalt täiendatakse. Raamatukogu asub Võru Põllumeeste Konvendi büros.

Maanoorte juhtide kursused Kadrinas.

Esmaspäeval, 13. nov. algas Kadrinas kohaliku tuletõrjeühingu ruumes Viru maakondlik maanoorte juhtide

kursus, millest võttis osa üle 40 maanoorteringi tegeliku juhi. Osavõtjaid oli üle maakonna pea kõikidest maanoorteringidest, nagu Narvast, Iisakust, V.-Maarjast j. m. Kursus kestis 18. nov.

Maanoorte tegelaste täienduskursus Paadlas.

Pühapäeval, 12. nov. peeti Paadla koolimajas Kärla valla maanoorte tegelaste kursus. Osavõtjaid oli Käesla, Kärla, Sauvere ja Paadla maanoorteringidest, kokku üle 40 inimese.

Lektoriteks kursusel olid Sõrve maatulunduskonsulent A. Lepik ja Saaremaa maanoorteinstruktor O. Kolk.

Kursusel käsitati tegeliku harjutusena organisatsioonide koosolekupidamise korda ja tutvustati osavõtjaid töövõistluste ja näitetööde korraldamise tingimuste ja viisidega.

„Maanoored“

Tõusva põlve tuleviku tähised.

Kuukiri Eesti talunoortele

Jatkab 1940. aastal ilmumist.

Tellimishind

120 senti aastas, 65 senti poolaastas, ajakirja „Põllumees“ kaasandena tasuta. Tellitakse kõigis postiasutustes.

Aasta vahetusel tuleb „Maanoorte“ tellimine uuendada!

Maanoored, koguge oma ajakirjale uusi sõpru!

Fa Joh. NurMBERGI trükk, Viljandis, 15. detsembril 1939. a.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR